

Uvodne napomene

Ovaj tematski zbornik nastao je kao rezultat poziva s kraja 2010. naših slovenskih kolega koji su pokazali zanimanje za najnovija dostignuća hrvatske historiografije. Taj smo poziv prihvatili sa zadovoljstvom jer nam se pružila jedinstvena prilika da u posebnom zborniku zbirke *Vpogledi* iz knjižnog programa Inštituta za novejšo zgodovino prikažemo najnovija kretanja i smjerove razvoja nacionalne historiografije u skladu s iskustvima više od dvodesetljetne demokratske tranzicije sa svim njenim utjecajima na sliku prošlosti pa i na zanat povjesničara.

U funkciji svojevrtnih izbornika nastojali smo predstaviti pluralnu sliku povijesne znanosti u Hrvatskoj. Pozvali smo na suradnju najistaknutije povjesničarke i povjesničare koji su istraživanjem različitih tema iz suvremene povijesti već izgradili reputaciju u svojoj struci. Prigodom izbora posvetili smo pozornost i zastupljenosti različitih generacija s osobitom namjerom da ukažemo i na udio znanstvenog podmlatka u tekućoj produkciji. Nastojali smo također pokriti institucionalnu i regionalnu raznolikost, tako da sudionici ovoga zbornika dolaze s više sveučilišta ili instituta iz Zagreba, Slavenskog Broda, Splita i Pule. Uloga izbora suradnika ovog zbornika bila je i pomalo nezahvalna jer je hrvatska historiografija u proteklih dvadesetak godina koristeći povoljne prilike za svoj razvoj znatno porasla po broju profesionalnih istraživača, nicanju novih ustanova i periodike kao i stupnju otvorenosti arhiva. Stoga nismo mogli iz objektivnih razloga računati i na mnoge druge kolege koji su pridonijeli kvaliteti razvoja hrvatske historiografije, no ipak se nadamo da je odabranim popisom autora postignuta odgovarajuća ravnoteža.

Skoro svi pozvani s radošću su se odazvali našem pozivu, izrazivši time svoje zanimanje da njihovi radovi budu objavljeni i čitani među slovenskim kolegama s kojima dijele brojne istraživačke teme iz vremena života u zajedničkim državnim tvorbama tijekom 20. stoljeća. Autorima smo ostavili na izbor da sami predlože teme za pisanje iz njihovih područja istraživanja. Tako će čitatelji dobiti uvid

u interpretaciju ključnih pojava u razdoblju od prekretničke 1918. do analize zbivanja tijekom 1990-ih godina s naglaskom na proučavanju političke kulture, ekonomske povijesti i povijesti historiografije u razdoblju monopartijskog sustava. Svi ti radovi izražavaju zasebne individualne pristupe koji su još uvijek predmet višestranih rasprava između zastupnika različitih paradigmi. S druge strane, ovi radovi zrcale trendove koji prevladavaju u hrvatskoj historiografiji.

U suštini, ovdje objavljeni autorski tekstovi drže se nacionalnog okvira što je očiti pokazatelj da u historiografiji teško može doći do tvrdog raskida s ukorijenjenim pristupima i odabirom predmeta istraživanja. Drugim riječima, jedno od obilježja hrvatske historiografije je kohabitacija kontinuiteta i promjena, oslonac na tradicionalnu stranu i postupno upoznavanje s novim metodološkim koncepcijama. Članci u ovome zborniku potvrđuju neospornu činjenicu da su dinamika i sadržaji nedavne prošlosti, kao i želje suvremenog društva da dobiju što više provjerenih obavijesti na mnoge, dugotrajno zatomljene teme stvarali obvezu povjesničarima da se uzimajući u obzir duh vremena upuste u preispitivanja uzroka i posljedica ključnih problema suvremene povijesti.

Nadamo se da će prilozi u ovome zborniku pridonijeti otkrivanju novih pogleda i boljem razumijevanju suvremene povijesne baštine te time uputiti slovenske kolege na stupanj istraženosti pojedinih tema koje se nalaze u središtu pozornosti hrvatskih povjesničara. Isto tako, uvjereni smo da će ovo biti samo početak intenzivnije suradnje dvaju nacionalnih historiografija, napose u prilog poticanja obostranih analiza zajedničkih tema s raznih područja. Perspektive zajedničkog života u Europskoj Uniji i svih trenutnih izazova, koji baš ne pružaju optimizam za humanističke studije, pružat će još jedanput prigodu da se intepretiraju bogate prošlosti iz prethodnih višenacionalnih zajednica. Pri tome će s hrvatske strane biti očekivano da slovenske kolege podijele s njima svoja iskustva.

Na kraju želimo iskreno zahvaliti dr. Žarku Lazareviću koji je pokrenuo inicijativu za predstavljanje hrvatske historiografije o suvremenoj povijesti i bez čijeg truda ne bismo ostvarili ovaj izdavački projekt. Riječi zahvale upućujemo direktoru Inštituta za novejšo zgodovino dr. Damijanu Guštinu te uredništvu književnog programa inštituta na ustupljenom prostoru i svim autorima članaka koji su se unatoč brojnim obvezama spremno odazvali na suradnju.

Iskra Iveljić i Stjepan Matković